

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Doctor Mellifluus S. Bernardus Magnæ Matris Cultor
Eximius, Et Ex Ordine Sancti Benedicti Sacellanus
Quartus. Sive Ea quæ Doctor mellifluus de laudibus
Virginis Matris scripsit in gratiam magnæ ...**

Bernardus <Claraevallensis>

Nevhsii, MDCLXXV.

Sermo IV. In Antiphon. Salve Regina. Tom. 5. pagin. 292.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37156

quos commemoravimus, justitia scilicet, fortitudo, & temperantia in datore legis, id est compunctione: & in baculis suis, id est in vigore solido perfectæ integritatis.

Mens itaque à vitiis purgata, Deum sitiens jugiter, & ipsius adventum in se suscipiens, frequenter delectata tantæ suavitatis inenarrabili dulcedine, quia pro velle suo semper eam habere minimè valet, miro dolore afficitur, & hæc ei consolatio, ut præ ejus desiderio jugi lachrymarum pane pascatur. Fit itaque vallis lachrymarum, dum se humiliter sentiens, affatim abundat uberrate fletuum. Et habet hoc irriguum superius, quo mortua mundo suaviter & dulciter pascitur, quia per irriguum inferius emundata jam cœlestium contemplatione ineffabiliter delectatur. Hæc duo irrigua, duæ olivæ sunt, & duo candelabra lucentia ante Deum. Sunt hæc duo luminaria, duo altaria, duo exploratores, duo cherubim, duo ostiola, duo ubera: testamenta duo, hirci duo, leones duo, minuta duo, tabulæ duæ, columnæ duæ, sorores duæ, manus duæ, & si qua sint binaria, quæ his consonantia opinionaliter queant inveniri. In talibus suspiriis, gemitu ac fletu, ac conyalle lachrymarum *ad te clamamus exules filij Evæ: Domina rerum, Sancta Sanctorum, virtus nostra & refugium: decus mundi, gloria cœli: praelecta ut sol, pulchra lunaris ut fulgor, agnosce omnes te diligentes. Audi nos: nam te Filius nihil negans honorat. Et tu salva nos Domine Iesu, pro quibus Virgo Mater te orat, cujus regnum & imperium sine fine permanet in secula seculorum, Amen.*

SERMO IV.

In Antiphon. SALVE REGINA,

Tom. 5. pagin. 292.

Ante pererratis amborum finibus exul,

Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim,

Quam

*Quàm tuus è nostro labatur pectore vultus,
Virgo Dei Genitrix, quem totus non capit orbis.*

OMnino necessariè vultum quidem tuum deprecabuntur omnes divites plebis, quanto magis pauperes plebis? Et si pauperes plebis, multò magis egenus & pauper, opprobrium hominum & abjectio plebis. Tibi dixit cor meum, quæsi vultum tuum. Vultum tuum Domina requiram, ne avertas faciem tuam à me, ne declines in ira à servo tuo. Ostende faciem tuam, sonet vox tua in auribus nostris, quia vox tua dulcis, & facies tua decora. Vocem tuam audivimus quater in Evangelio, ò Domina rerum. Primò ad Angelum, secundò ad Elizabeth, terriò ad Filium, *Fili quid fecisti nobis sic, Luc. 2.* quartò item ad Filiù, *Vinum non habent, Ioan. 2.* Quam harum inquirimus? Illam utique, *Vinum non habent.* Necessaria nobis hæc est. Defecit vinum in cadis nostris, vinum scilicet lætificans cor hominis, *Psal. 103.* non causamur de vino in quo est luxuria, *Eph. 5.* illud quærimus de quo Propheta, *Zach. 9.* quod germinat virgines; harum pincerua tu, vexillifera tu. Vexilla Regis prodeunt in nobis, te agente pro nobis. Calix in manu tua vini meri. In manu tua, in potestate tua; vini meri, amoris divini. Dic Domina rerum, dic pro nobis Filio tuo, *vinum non habent.* Calix hujus vini inebrians, quàm præclarus est. Inebriat, calefacit, acuit, audaces facit & fortes, obliviosos, discretos, somnolentos. Inebriat amor Dei ad contemptum mundi: calefacit, quia ferventes facit: acuit, quia erudit: facit audaces contra adversa, & fortes à carne, mundo, & dæmonibus invincibiles; obliviosos eorum scilicet qui retrò sunt, & in futura extentos; discretos erudiens ad justitiam; somnolentos ad temporalia, & tardiosos; & ad invincibilia contemplanda pronos & promptos.

Hoc vinum lætificat cor hominis. Hoc à te, & per te speramus, non solum vinum, sed & panem. Panis enim cor homi-

V

nis

nis confirmat, *Psal. 103. Panis ille de quo Scriptura Psal. 77. Panem Angelorum manducavit homo.* Panis ipse Filij tui dulcis memoria, præsentia ipsius plena tu. Et mensa propositionis duodecim panum, numerum duodenarij dedicans. Duodecim panes, duodecim sunt prærogativæ gratiarum, in quibus gratia repleta es, & Dominus tecum. Porro ne de corde meo videar prophettare, tuas has prærogativas Paulus Apostolus, & nominat pariter & enumerat dicens *Gal. 5. Fructus autem Spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, benignitas, mansuetudo, fortitudo, misericordia, continentia, castitas.* Panes certè admodum splendidi, sapidique. Splendidi, in sua natura: sapidi, in animorum experientia. Denique summæ spirituales delitiæ hæ sunt. Plus quippe his confirmatur & delectatur animus, quam ullis carnalibus delitijs corpus. Neque verò proveniunt homini à se ipso, immò fructus sunt Spiritus sancti. Proindè Virgo beata postquam nuntius cælestis te prædictâ gratiarum prærogativâ perhibuit plenam, mox gratiarum causam subjungens: inquit, *Luc. 1. Dominus tecum.* Dominus autem Spiritus est. Spiritus ergo sanctus magnificavit facere tecum. Magnificavit, inquam, facere in te duo opera sua. Vnum erat, dum dignam te fecit, quæ Dei Filium concipere posses & parere: alterum quando ex tua carne sancta ac digna carnem Filij Dei formavit. Fecit proindè te magnam & castam. Magnam planè fecit ut immensum caperes: castam quatenus dignè contineres. Magnam te fecit humilitate, castam virginitate.

Itaque tu sancta; tu es castellum in quod Iesus intravit, habens turrim humilitatis: qui enim se humiliat, exaltatur: & murum virginitatis, Murum certè fortissimum, quippe qui nec ante partum, nec in partu, nec post partum potuit violari. Lapides muri disciplina tua fuerunt & continentia, sine quibus nunquam constans est virginitatis murus. In te duæ sorores fuerunt
 Maria

Maria & Martha, quæ Dominum susceperunt, *Matth. 10.* Maria fuit intelligentia tua specialis, qua Deum & Dei Filium esse intellexisti quæ genuisti. At verò Martha rationalis erat prudentia; qua ei in Domino Filioque tuo in carne servisti. Tu ergo Domina nasus es speciosus, ad quam dicit Sponsus, *Cant. 7.* *Nasus tuus sicut turris Libani quæ edificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* Nasus duo habet foramina, per quæ spiritum à capite emittit. Ita tu Domina virginitate & humilitate tuâ de cælo eduxisti Filium Dei. *Spiritus oris nostri* (dicente Prophetâ *Thre. 4.*) *Christus Dominus.* Spiritus verò est Dominus Christus: quippe qui ut Spiritus oris nostri charitate calefacit, cupiditatem nostram refrigerat, ad bonam nos voluntatem movit, fide iustificavit. Tu ergo nasus ecclesia similis es turri, celsâ videlicet dignitate, firma gravitate. Turris es Libani. Libanus mons qui dicitur dealbatio, altam præ omnibus signat innocentiam tuam. Innocens fuisti ab originalibus, & ab actualibus peccatis. Nemo ita præter te.

Unde auctoritas Augustini: *Cum de peccatis agitur, nullam de beata Maria volumus fieri mentionem: & ex eo enim majorem credimus ei collatam virtutem ad vincendum ex omni parte peccatum, quæ concipere & parere meruit eum, qui nullum habuit peccatum.* Ex omni, inquit, parte: hoc est ex parte originalis, & ex parte actualis peccati. Ea ergo sola excepta; cæteri omnes quid dicere possunt, nisi quod ait Apostolus Ioannes, *1. Ioan. 1.* *Si dixerimus quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est?* Ego quoque piâ fide opinor, in utero matris tuæ ab originalibus te absolutam peccatis: nec vana est fides, nec opinio falsa. Denique & rationes & auctoritates inveniuntur ista stipulantes. Et quidem ratio sic: si alij in utero matris fuerunt sanctificati, multò magis tu Mater Domini. Sed Hieremias *Hier. 1.* & Ioannes *Luc. 1.* alter sanctificatus, alter Spiritu sancto

repletus in utero matris leguntur. Ergò & tu Maria Genitrix Dei, quæ sola totam Spiritus sancti gratiam possedisti, quam alij habuere per partes. Te enim Angelus Gabriel pronuntiavit gratiâ plenam, *Luc. 1.* Tuum odorem longè antè in filio Patriarcha Isaac trahebat dicens, *Gen. 27.* *Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni.* Tu es ager plenus, plena virtutum, plena gratiarum. Tu protulisti frumentum electorum, quod est etiam Angelorum cibis. Te benedixit Dominus. Te, inquam, benedixit Dominus, ut per te benedictam vita veniret, Sicut mors per Evam maledicta. De te secretorum cœlestium conscius Salomon dicit: *Quæ est ista quæ progreditur sicut aurora confurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?* Aurora semper noctem sequitur, nox præcedit auroram. Quid autem est nox frigida & obscura, nisi originale peccatum, frigidum concupiscentiâ obscurum ignorantia? Tu ergo processisti, ut aurora lucida & rubicunda, quia superatis originalibus peccatis in utero matris nata es lucida cognitione veritatis, & rubicunda amore virtutis. Inde est quod Nativitatem tuam sanctam sancta Ecclesia festivis celebrationibus honorat, quod aliàs non faceret. Denique nullius præter te, nisi Domini Filij tui, & Ioannis Baptistæ (qui utique sancti nati sunt) colit nativitatem.

Cùm igitur tam clarè auctoritates divinæ tuam ab utero testentur innocentiam, quis ultrà dubitet sanctam & immaculatam huic mundo progenitam? Tu es proinde turris Libani cum propugnaculis edificata. Ab ineunte quippè ætate dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem. Quare delectatio justitiæ, odiumque iniquitatis, cum quibus crevisti, tua fuere propugnacula. His quippe visis, hostibus certè suspecta fuisti. Non enim parum formidabant, ne fortè tu esses (quæ & eras) per quam expugnandi erant & damnandi: propter quod & terribilis fuisti eis ut castrorum acies ordinata. Nihil verò omninò proficit
inimicus

inimicus in te, eò quòd mille clypei pependunt ex te, omnis armatura fortium. Denarius solidus millenarius est: siquidem denarius quadratus centenarium perficit. Porrò decem sunt præcepta legis. Primum est, *Deut. 6. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* In hoc solius Dei præcipitur cultus. Nulli quippe alij servitus (quæ græcè *latría* dicitur) debetur. Siquidem quando dæmonibus exhibetur, idololatria vocatur: quod proximo inhibetur præcepto *Deut. 5. Non assumes nomen Dei tui in vanum.* Ac si diceret: Nulli creaturæ Dei honorem exhibeas, nihil per incantationes aut auguria quæras. Porrò speciale obsequium Deo præbetur in observantia sanctarum solennitatum: unde tertium præceptum contextitur: *Observa diem sabbati:* quod est, in sacris feriis te exerce, quatenus per requiem præsentem discas sperare æternam. Ac tria ista ad Deum duntaxat pertinent, qua de re in unâ solummodò tabulâ scripta fuerunt. Cæterùm cætera ad conversationem hominis cum proximo spectant, quare & ipsa continebantur in secunda.

Et primum quidem ad maximè proximos, id est parentes pertinent: *Honora, inquit, patrem & matrem.* Honoris nomine non solum subjectionis reverentia, sed etiam subsidij obsequium accipitur: Proindè filij debent honorare parentes, & in bonis obediendo, & temporalia, si opus habuerint, subsidia ministrando. *Non occides.* Id maximum malum est quod proximis potest referri, ac propterea primò omnium debuit prohiberi. Fit autem homicidium multis modis, manu, præcepto, consilio, consensu vel neglectu. Si enim moriturum aliquo modo vivificare valeas & negligis, procul dubio ejus mortis reus teneris. Postea dicit: *Non fornicaberis.* Fornicatio alia spiritus, alia corporis. Spiritus fornicatio est, deserto Deo, adhærere diabolo. Unde *Psal. 72. Perdes omnes qui fornicantur abs te.* Porrò corporis fornicatio, est passim cum meretricibus vel sceminis à le-

gitimis viris absolutis, solâ libidinis explendâ causâ commisce-
ri. Deindè adjungitur, *Deut. 5. Furtumq; non facies.* In furto com-
prehenditur rapina, usura, persuasio, quicquid denique cum
damno alterius possidetur. Deindè dicit: *Falsum testimonium ne
dicas.* Falsum testimonium, alieni patrociniû mendacij pro-
priè dicitur. Veruntamen in hoc loco pro omnibus mendacij
partibus verisimile est poni. Denique perjurium, voti solu-
tionem, & generaliter omne mendacium non permittit, qui
falsum testimonium nominatim prohibuit. Nonum præcep-
tum est. *Non concupisces uxorem proximi tui.* Ubi nimirum adul-
terium vetuit, atque abusionem Deo sacratarum. Sponsæ quip-
pe sunt Dei: & utique non minùs est Dei sponsam violare quàm
hominis. Decimum. *Non concupisces rem proximi tui.* Omnem
dolum & circumventionem hoc ultimo vetat præcepto, qui-
bus miseri mortales se invicem decipiunt, bonisque privant
terrenis.

Hæc decem legis præcepta suos observatores tanquam
clypei muniunt, & à tormentis inferni defendunt, quapropter
optimi decem clypei sunt. Denarius porrò linearis numerus est,
solam habens longitudinem, quæ solo duntaxat capitur intelle-
ctu. Decem itaque clypeos habet. At si denarius in altum ex-
tendatur atque quadretur, centenarium videlicet parit. Eâdem
quoque ratione si decalogus post scientiam memoriâ firmiter,
& dilatetur affectu: centum profectò clypei possidentur. Po-
stremò denarius exaltatus atq; solidatus millenarium perficit:
sic nimirum decalogum de affectu in bonam producentes ope-
rationem: optatos certè mille cæpit clypeos possidere. Non est
dubium te benedictam intellectu & affectu, & actu hunc super
omnes mortales decalogum habuisse & observasse: unde prorsus
meritò *mille clypei ex te dicuntur pendere.* Et non solùm cly-
pei, sed & *omnis armatura fortium.* Nihil est enim virtutis quod

ex

ex te non resplendeat, & quicquid singuli habuere Sancti, tu sola possedisti. Lectulus es Salomonis, de quo in canticis: *En lectulum Salomonis septuaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi.*

MEDITATIO.

In SALVE REGINA.

Tom. 5. pag. 294.

AD salutandum Virginem primò debeo ejus magnitudinem considerare. Nec enim circa suum Filium amplius potuit elevari, quàm ut Mater Dei vocaretur. Admirans ergo magnificentiam Matris nostræ devotè & reverenter dicito, *Salve Regina.* Sub tuo regimine Domina, volo de cætero militare, me totaliter Dominationi tuæ committo: ut plenariè regas, nihil meæ insipientiæ dimittens de mei regimine. Quicquid enim mihi dimiseris, noveris miserrimè destruendum. Sed cùm plenus sim miseriam à vertice usque ad pedum plantas, & putrefactus; fœtorem gravem & horrorem quomodo dignaberis regere tam nobilis creatura? Quia tu es *Regina misericordie*: Et qui sunt misericordie subditi, nisi miseri? Multum es sollicita de miseris: hos in tuos filios adoptasti, hos regere Domina voluisti: & ideò *Regina misericordie* vocaris. Nos ergo miseri tecum de cætero consolemur, tecum amodò Domina habitemus, te mentis visceribus amplectamur? Quia tu es *vita*. Vita verè, quæ mortem superbiæ humilis vicisti, & nobis vitam gratiæ impetrasti. O certè vita amabilis, vita desiderabilis, vita delectabilis, ô vita quæ nutris tuos cælestibus alimentis. Qui enim vult te habere, se affligat, delicias respuat, delicata quæque contemnat: & qui amplius mortificatus fuerit, te amplius possidebit.

Dulcedo